

Výkladové poznámky k biblickým veršom z úlohy č. 3

Noah – Zmluva pre všetky budúce pokolenia

Nedeľa: Pandémia hriechu

(Gn 6,5.11 SEkP) ⁵*Hospodin videl, že ľudská zloba na zemi je veľká a všetko zmýšľanie ľudského srdca je ustavične naklonené len k zlu. ... ¹¹Zem však bola skazená pred Bohom a plná násilia.*

v. 5: Tento verš je v ostrom kontraste ku Gn 1,31, kde Boh na konci svojho stvoriteľského diela vidí, že „všetko čo utvoril, bolo veľmi dobré“. Slovo „zmýšľanie“ je v pôvodnom hebrejskom texte doslova „výtvor mysle“. Slovo „výtvor“¹ *jecer*, je odvodené od slovesa *j-c-r*, čo znamená, ktoré bolo používané pre označenie modelovania z hlíny. „V hebrejskej predstavivosti sa činnosť mysle podobá činnosti hrnčiara vytvárajúceho nádobu z hlíny.“² Kontrast je teda nasledovný: Všetko, čo vytvoril Boh bolo veľmi dobré, ale všetko, čo vytvorili myšlienky hriechom skazeného človeka (ľudstva) bolo zlé. Hriech je tu teda predstavený ako niečo, čo kazí dobré stvorenie. Dôsledky hriechu sú teda skazenie dobrého Božieho stvorenia. Toto „modelovanie myšlienok“ je pripísané ľudskému srdcu. Srdce je v biblickej antropológii „centrom ľudskej osobnosti, odkiaľ pochádza vôľa a myšlienky. Nie je to iba centrum emócií ako v slovenčine.“³

v. 11: Jedenásty verš (spolu s dvanástym veršom) je zasa v kontraste s v. 9, ktorý popisuje Noacha. „Veľmi dôležité je poznanie, že jeden kvalitný človek žijúci uprostred skazeného sveta, ktorý stavom svojho okolia nie je zasiahnutý, neuniká Hospodinovej pozornosti.“⁴ Pojem „skazená zem“ môžeme vnímať na základe výkladu k 5. veršu uvedenému vyššie. Násilie môžeme vidieť bezprostredne po ľudskom páde (Kain Gn 4,8; Lámech Gn 4,23). Násilie – hebr. *chamas*, „je chladnokrvný a bezohľadný zásah do osobných práv iných, motivovaný chamtivosťou a nenávisťou a často využívajúce fyzické násilie a brutalitu.“⁵ Mohli by sme hovoriť aj o neľudskosti, teda násilie ako to, „čo upiera človeku právo na človečenstvo“⁶.

---

¹ PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8. str. 67.

² DUBOVSKÝ, Peter. *Komentár k Starému zákonu: Genézis*. Trnava: Dobrá kniha, 2008. 828 s. ISBN 978-80-7141-626-5. str. 235.

³ WENHAM, G. J. *Word Biblical Commentary: Genesis 1-15*. vol. 1. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 596 s. ISBN 978-0-310-58585-5. str. 275.

⁴ BENEŠ, Jiří. VAŘURA, Petr. *Pradějiny*. Praha: Kalich, 2010. 266 s. ISBN 978-80-7017-130-1. str. 182.

⁵ WENHAM, G. J. *Word Biblical Commentary: Genesis 1-15*. str. 316.

⁶ DUBOVSKÝ, Peter. *Komentár k Starému zákonu: Genézis*. str. 250.

Pondelok: Noach

(Gn 6,8-9 SEkP) *⁸Ale Noach našiel u Hospodina milosť. ⁹Toto je Noachov príbeh: Noach bol spravodlivý a bezúhonný muž medzi svojimi vrstovníkmi. Noach chodil s Bohom.*

Ôsmy verš je veľmi dôležitý, pretože poukazuje na Božiu milosť, či priazeň (hebr. *chen*), ktorá sa skrže Noacha prejaví voči človeku, aj zvieratám. Ukazuje sa, že napriek tomu, že Noach je charakterizovaný ako bezúhonný, jeho bezúhonnosť nie je dôvodom jeho záchrany, ale len Božia milosť. Môžeme to teda čítať aj nasledovne: Noachovova bezúhonnosť je výsledkom Božích kvalít, ktoré sa prejavujú ako dôsledok Noachovho chodenia s Bohom. Noachova spravodlivosť a bezúhonnosť je výsledkom jeho vzťahu s Bohom (jeho dôvery/viery v Boha) a teda Božej milosti. „V právnych kontextoch ‚spravodlivý‘ znamená ‚nevinný‘, alebo ospravedlnený od konkrétnych trestných činov.“⁷ Na základe ôsmeho verša, môže Noachova spravodlivosť znamenať to, že Noach prešiel Božím súdom a Boh ho zo svojej milosti vyhlásil za spravodlivého.

Utorok: Zmluva s Noachom

(Gn 6,18 SEkP) *¹⁸S tebou uzavriem zmluvu; do korábu vojdeš ty, tvoji synovia, tvoja žena a tvoje nevesty.*

vv. 18: Opäť tu máme podobnú situáciu, ktorú sme mohli pozorovať pri Abrahámovi. Zmluva s Noachom, o ktorej je tu reč, je práve inaugurovaná (vv. 18-19).⁸ K ratifikácii zmluvy dochádza až v deviatej kapitole. Znamením tejto zmluvy bude dúha.

Konštatovanie Noachovej poslušnosti nám ukazuje, že Noe sa rozhodol vstúpiť do tejto zmluvy.

Streda: Dúha – znamenie zmluvy

(Gn 9,12-17 SEkP) *¹²Boh povedal: Toto je znamením zmluvy, ktorú uzatváram medzi mnou a vami a všetkými živými tvormi, čo sú s vami, pre všetky budúce pokolenia: ¹³Svoju dúhu som položil na oblak, aby bola znamením zmluvy medzi mnou a zemou. ¹⁴Kedykoľvek nahromadím mračná nad zemou a na oblaku sa ukáže dúha, ¹⁵rozpomeniem sa na svoju zmluvu medzi mnou a vami a všetkými živými tvormi; voda už nebude potopou na zničenie všetkých živých tvorov. ¹⁶Ked' sa na oblaku ukáže dúha, pozriem na ňu a rozpomeniem sa na večnú zmluvu medzi Bohom a každým živým tvorom na zemi. ¹⁷Boh povedal Noachovi: Toto je znamenie zmluvy, ktorú som ustanovil medzi mnou a každým živým tvorom na zemi.*

vv. 12-13: Nie je tu použité tradičné hebrejské sloveso *k-r-t* (dosl. rezať), ktoré sa používa pre uzatvorenie zmluvy. Boh svoju zmluvu jednoducho dáva. BENEŠ nám ponúka

---

⁷ WENHAM, G. J. Word Biblical Commentary: *Genesis 1-15*. str. 313.

⁸ Vid' výkladové poznámky pre učiteľov k úlohe č. 2.

malý pohľad do etymológie a významu hebrejského výrazu *brít*, ktorý prekladáme ako zmluva:

Ten má viacej rozmerov a širšie pozadie, z ktorých najzaujímavejší súvisí s označením pre hydroxid sodný alebo lúh, ktorý sa hebrejsky povie *borít*. Vidíme, že obe slová sa líšia len samohláskami. Keď si uvedomíme, že hebrejský text Tóry bol pôvodne písaný len spoluhláskami a samohláskami bol doplnený dodatočne, môžeme povedať, že vtedy slová *zmluva* a *lúh* vyjadrovali jednu a tú istú skutočnosť. [...] Stručne možno povedať, že Boh uzatvorením zmluvy človeka očisťuje. V skutočnosti to znamená, že ho pripravuje k účasti na bohoslužbe, alebo – povedané trochu voľnejšie – pripravuje ho na to, aby mohol vstúpiť do vzťahu s ním.⁹

Ďalej, znamenie zmluvy – dúhu, možno preložiť ako luk. Dúha je teda Hospodinov luk, ktorý je znamením zmluvy medzi Bohom a zemou, to znamená, že toto znamenie je určené pre celé stvorenie na zemi vrátane človeka, ktoré symbolizuje Božiu záchranu. Človek sa teda „môže spoliehať na dúhu ako na znamenie záchrany pred Božím súdom rovnako, ako sa strelec vo chvíli ohrozenia spolieha na svoj luk.“¹⁰

vv. 14-17: Tu Boh priamo Noacha ubezpečuje, že už nikdy nezničí zem potopou. Dúha je viditeľným znamením zmluvy, ktorá je garanciou tohto sľubu. Napriek tomu, že dnes vieme presne fyzikálne vysvetliť ako dúha vzniká, neznamená to, že by príbeh potopy strácal svoju vierohodnosť. „Nie je v každom prírodnom zákone pozadie poukazujúce na tajomstvá božskej podstaty a vôle?“¹¹ Boh jednoducho pre svoje znamenie použil prírodné zákony, ktoré sám stvoril.

Slovo sa často vykladá v súvislosti s egyptskými tradíciami a tradíciami starovekého Východu, v ktorých luk symbolizuje moc a panovanie nad zlom. Obyčajne je panovníckym nástrojom v Božích rukách. Jeho umiestnenie do oblakov má symbolizovať odloženie ničiaceho nástroja bokom.¹²

Štvrtok: „...ostal iba Noach“

(Gn 7,23 SEkP) *Boh zahubil všetky bytosti, čo boli na povrchu zeme: Pudí, dobytok, plazy a nebeské vtáctvo. Všetko bolo vyhubené zo zeme, ostal iba Noach a to, čo bolo s ním v korábe.*

Verš 23 predstavuje vrcholný bod v opisovaní ničivých účinkov vôd potopy. V kontexte má sloveso **zostal** וַיִּשְׁאֵר [*wajiššaer*] teologický význam zvýraznený príslovkou **iba**. Táto na jednej strane podčiarkuje prísnosť Božieho súdu nad zemou, na druhej strane zaraďuje Noema

⁹ BENEŠ, Jiří. VAŘURA, Petr. *Pradějiny*. str. 224.

¹⁰ Tamtiež, str. 231.

¹¹ WENHAM, G. J. *Word Biblical Commentary: Genesis 1-15*. str. 350.

¹² DUBOVSKÝ, Peter. *Komentár k Starému zákonu: Genezis*. str. 268.

medzi vyvolených v zhode s úvodným predstavením Noema ako človeka, ktorý *našiel* u PÁNA *milosť* (6,8).¹³

Použité zdroje a literatúra

BENEŠ, Jiří. VAŘURA, Petr. *Pradějiny*. Praha: Kalich, 2010. 266 s. ISBN 978-80-7017-130-1.

Biblia Hebraica Stuttgartensia. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1997. ISBN 978-3-438-05222-3.

Biblia: Slovenský ekumenický preklad. 5. Vyd. (3. opravené vyd.) Banská Bystrica: Slovenská biblická spoločnosť, 2015. ISBN 978-80-85486-97-1.

DUBOVSKÝ, Peter. Komentár k Starému zákonu: *Genezis*. Trnava: Dobrá kniha, 2008. 828 s. ISBN 978-80-7141-626-5.

PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8.

WENHAM, G. J. Word Biblical Commentary: *Genesis 1-15*. vol. 1. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 596 s. ISBN 978-0-310-58585-5.

---

¹³ tamtiež, str. 258-259.